

Циганок Н.Ю

студентка,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПОСЛУГИ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ ТА ВІДМЕЖУВАННЯ ЙОГО ВІД СУМІЖНИХ КАТЕГОРІЙ

Питанню адміністративних послуг присвячено чимало досліджень відомих вчених-адміністративістів, таких як: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, І.П. Голосніченко, І.Б. Коліушко, Т.О. Коломєць, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, А.О. Селіванов, В.П. Тимощук та інші. Проте, розвиток суспільних відносин зокрема в сфері надання адміністративних послуг зумовлює постійність їх дослідження.

Попри, велику кількість наявних наукових досліджень з приводу даного питання, досі не вироблено єдиного підходу до розуміння поняття та сутності цього явища. Деякі вчені взагалі категорію «адміністративні» вважають недоцільним при використанні терміну «адміністративні послуги». В літературі та законодавстві наявні такі поняття як: управлінські послуги, державні послуги, муніципальні послуги, публічні послуги і на сам кінець адміністративні послуги. Отже, необхідним видається провести відмежування даного поняття від суміжних.

Погляди вчених з приводу цього питання досить неоднозначні. Наприклад, В. Авер'янов, підтверджуючи правомірність і термінологічну визначеність поняття «послуги» з боку органів виконавчої влади, звертає увагу на певну недоречність характеристики цих послуг як «управлінських». Натомість акцентує увагу не на «владно-організаційному» аспекті відповідних дій, а на їх «виконавсько-зобов'язальному» аспекті і вважає, що розглядуваний вид діяльності органів виконавчої влади правильніше визначити як «виконавські послуги» [1, с. 12]. І. Голосніченко використовує поняття управлінських послуг і визначає їх як створення організаційних умов для реалізації свого права громадянином або іншим суб'єктом адміністративно-правових відносин [2, с. 88]. А.Е. Шаститко пропонує розглядати поняття публічні послуги через їх основне завдання, а саме: підвищення ефективності державного управління. [3, с. 150-151]. Ю.А. Тихомиров під публічною послугою розуміє здійснення дій уповноваженим суб'єктом для задоволення потреб і прав інших осіб [4, с. 118]. І. Коліушко і В. Тимощук вважають доцільнішим використання визначення «адміністративні послуги», звертаючи увагу, що так зване «широке» розуміння поняття управлінських послуг фактично тотожне

поняттю «державні послуги», яке фактично охоплює також послуги, за надання яких органи державної влади та органи місцевого самоврядування несуть опосередковану відповідальність, хоча безпосередньо їх не надають (наприклад, медична допомога). Також звернено увагу, що управлінська послуга має кінцеву форму індивідуального адміністративного акту і є результатом адміністративного провадження, тому доцільне використання терміну «адміністративні послуги» [5, с. 171]. Найбільш вдале розмежування суміжних з адміністративними послугами категорій наводить В.П. Тимошук. Автор вирізняє окремо такі категорії: державні, муніципальні, публічні та адміністративні послуги. Вчений наводить наступні визначення. Державні послуги – це послуги, що надаються органами державної влади (насамперед, виконавчої) та державними підприємствами, установами, організаціями. При цьому автор наголошує на тому, що до державних послуг повинні відноситися також послуги, які надаються недержавними організаціями в порядку виконання делегованих повноважень. Муніципальні послуги – це послуги, що надаються органами місцевого самоврядування та комунальними підприємствами, установами, організаціями. Державні та муніципальні послуги разом можна назвати публічними послугами. Тобто публічні послуги – це всі послуги, що надаються публічним сектором, а також приватним сектором під відповідальність публічної влади та за рахунок публічних коштів. Адміністративні послуги – це та частина публічних послуг, які надаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень [6, с. 118-119].

Тобто, різниця в таких суміжних поняттях як державні, муніципальні, адміністративні та публічні послуги цілком зрозуміла. Адже вони не є тотожними, збігаються лише в частині, вони різні за своїм змістом і їх можна протиставити один одному як частину і ціле. Проте, при даному аналізі суміжних категорій все ще не зрозуміло яке місце відведене управлінським послугам, і взагалі, що собою являє дана категорія. Проаналізувавши погляди багатьох вчених можна дійти висновку, що в літературі адміністративні та управлінські послуги частіш за все ототожнюються. Проте це не є вірною позицією. Дане ототожнення можна пояснити еволюцією поглядів вчених від управлінських послуг до послуг адміністративних. Тобто, поняття «адміністративні послуги» та «управлінські послуги» спочатку ототожнювалися, при чому вживалася категорія «управлінські послуги». Пізніше деякі науковці переглянули цю позицію та обґрунтовували необхідність вживати термін «адміністративні послуги» як складову «державних» та «муніципальних» послуг.

Зокрема, такі вчені як І.Б. Коліушко та В.П. Тимощук спочатку виокремлюють управлінські послуги як такі, що надаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, і послуги, що надаються державними й муніципальними установами та організаціями. Пізніше І. Коліушко та В. Тимощук обґрунтовують необхідність запровадження інституту управлінських послуг як інструмента впорядкування діяльності органів державної влади у відносинах з громадянами для реального захисту їхніх прав та свобод і зазначають, що термін «державні послуги» є ширшим, ніж термін «управлінські послуги», оскільки включає послуги, які надаються державними установами, такі як державна освіта, медичне обслуговування тощо [7, с. 104]. А вже в подальшому дослідники у своїх працях використовують термін «адміністративні послуги» як такий, що більше відповідає змісту цієї категорії, оскільки вказує на суб'єкт, який надає такі послуги (адміністрацію, адміністративні органи), а також характеризує владно-публічну (адміністративну) природу діяльності щодо надання цих послуг [8, с. 117]. Тобто, одні вчені, розглядаючи питання послуг, використовували спочатку поняття «управлінські послуги», проте згодом змінили дане поняття на категорію «адміністративні послуги» аргументуючи доречність та доцільність використання саме дефініції «адміністративні»; при цьому вони акцентують увагу саме на суб'єкта надання таких послуг – адміністрацію та характер даних послуг-адміністративний; в працях інших вчених можна знайти або лише термін «управлінські послуги», або його ототожнення з адміністративними послугами.

Необхідно зазначити, що термін «адміністративні» є не просто більш доречним у використанні, а має бути єдиним вживаним в контексті питання надання послуг. Адже, якщо ми говоримо про сервісну державу «для людей», то саме поняття «адміністрація» походить від латинського *ministrare* – служити, виконувати. Зважаючи на тенденцію рівняння нашої держави на європейській рівень та приведення законодавства у відповідність з європейськими стандартами саме в служінні і проявляється надання адміністративних послуг. І тут ніяк не можна говорити про управління, адже послуги надаються задля допомоги в реалізації особами своїх прав та інтересів, а тому суб'єкти надання допомагають реалізувати ці надані законом можливості, а не управляють ними. Отже, підтримуючи дану позицію варто наголосити на необхідності вживання саме поняття «адміністративні послуги» задля уникнення в подальшому плутанини і невірної тлумачення категорій «управлінські» та «адміністративні» послуги.

Список використаних джерел:

1. Авер'янов В. Б. Не «керувати» людиною – служити їй : нові пріоритети у правовому регулюванні відносин між владою і людиною // Віче. – 2005. – № 4. – С. 10–15.
2. Голосніченко І. Правове регулювання надання державних управлінських послуг та вирішення адміністративних спорів // Право України. – 2003. – № 10. – С. 86-89.
3. Шаститко А. Е. Организационные рамки предоставления публичных услуг // Вопросы экономики. – 2004. – № 7. – С. 150-155.
4. Тихомиров Ю. А. Публичные услуги: спрос общества и реализующие его институты // Материалы 6 Международной конференции. Модернизация экономики и выращивание институтов. – М: ВШЭ, 2005. – С. 117-126.
5. Виконавча влада і адміністративне право За заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К.: Ін-Юре, 2002. - 668 с.
6. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / Центр політико-правових реформ; Авт.-упор.: В. П. Тимощук. – Київ : Факт, 2003. – 496 с.
7. Ніколаєнко К. В. Види адміністративних послуг в Україні / К. В. Ніколаєнко // Держава і право : зб. наук. пр. – Вип. 38. Юридичні і політичні науки. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2007. – С. 319-325.
8. Ніколаєнко К. В. Види адміністративних послуг в Україні / К. В. Ніколаєнко // Держава і право : зб. наук. пр. – Вип. 38. Юридичні і політичні науки. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2007. – С. 319-325.